

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ
І ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ ВЧЕНИХ**

**Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2020**

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту педагогіки і психології
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 8 від 22 травня 2020 року)*

За загальною редакцією – професора Т. О. ОЛЕФІРЕНКА

Редакційна колегія:

- В. І. Бондар* – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
С. Д. Максименко – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор;
О. В. Бернацька – кандидат педагогічних наук, доцент;
І. М. Євченко – кандидат психологічних наук, доцент;
І. О. Лапченко – кандидат психологічних наук, доцент;
І. О. Луценко – доктор педагогічних наук, професор;
Л. Л. Макаренко – доктор педагогічних наук, професор;
М. М. Марусинець – доктор педагогічних (кандидат психологічних) наук, професор;
О. В. Матвієнко – доктор педагогічних наук, професор;
О. Я. Митник – доктор педагогічних наук, професор;
І. М. Овдієнко – кандидат психологічних наук, доцент
Т. О. Олефіренко – кандидат педагогічних наук, професор;
Ю. О. Приходько – доктор психологічних наук, професор;
Л. В. Савенкова – кандидат педагогічних наук, доцент;
М. С. Севастюк – кандидат педагогічних наук, доцент;
Г. В. Семеренко – кандидат філологічних наук, професор;
С. В. Страшко – кандидат біологічних наук, професор;
О. Л. Шевнюк – доктор педагогічних наук, професор;
І. М. Шапошнікова – кандидат педагогічних наук, професор;
Г. Г. Цветкова – доктор педагогічних наук, професор.

**А 43 ПСИХОЛОГІЧНИЙ І ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС: НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ВЧЕНИХ :** збірник матеріалів конференції / за заг. ред. проф.
Т. О. Олефіренка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020.
– 344 с.

До збірника ввійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “Актуальні проблеми психології розвитку особистості”, у яких науковці розглядають актуальні питання теорії, методології й практики психології розвитку особистості в умовах соціальних та інформаційних змін.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 159.923: 316.612:37.015.311(06)

- © Автори статей, 2020
© Редакційна колегія, 2020
© Вид-во Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова, 2020

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В контексті вимог Концепції Нової української школи зусилля фахової підготовки вчителів початкової школи повинні спрямовуватись на зміну основних цілей і завдань освіти, навчання і виховання у вищому навчальному закладі. На противагу знаннево-інформаційній парадигмі освіти, спрямованої на формування знань, умінь та навичок, раціонально-інтелектуальну підготовку, перетворенню вчителя в носія окремих педагогічних функцій, необхідно орієнтуватись на особистісно-орієнтовану, культурологічну, ціннісну компетентнісну модель.

В той же час підготовка вчителя Нової української школи не може відбутися без сучасних методів викладання, комп'ютерних технологій. Упровадження інформаційних комп'ютерних технологій в освітню систему України та формування єдиного інформаційно-освітнього простору – одні з пріоритетних напрямів сучасної державної політики.

З'ясовано, що проблему світоглядної функції мистецтва досліджували М. Каган, Л. Левчук, В. Медушевський, О. Рудницька; формування основ інформаційної культури вчителя розробляли Л. Вінарик, В. Глушков, А. Єршов, М. Жалдак, Е. Машбіц, А. Ясінський; функції інформаційних технологій у навчальному процесі досліджували Г. Балл, В. Глушков, В. Монахов, І. Підласий, С. Смирнов та інші.

Мета дослідження – визначити значущість, розвивальний і виховний потенціал комп'ютерних технологій у формуванні естетичного світогляду у майбутніх вчителів початкової школи

Аналіз мистецтвознавчої та філософської літератури [2, 4] засвідчив, що світогляд є стрижнем культури, що об'єднує у свідомості людини знання про світ і саму себе, визначає пріоритети тих чи інших цінностей, спрямовує функціонування різних ланок суспільства, зокрема освіти. Саме світогляд є духовно-практичним утворенням особистості, що дає уявлення про систему поглядів людини, ставлення до оточуючої дійсності, життєві позиції, ідеали, переконання, цінності.

Встановлено, що світогляд формується в процесі набуття певного життєвого досвіду. Набутий досвід спілкування з мистецтвом розширює та урізноманітнює діапазон сприйняття навколишньої дійсності людьми, сприяє формуванню чутливості до всього, що відбувається. Через емоційне забарвлення художньої інформації про світ, про найзначніші проблеми людського буття одержані знання та емоції закріплюються у свідомості.

За І. Зязюном естетичний досвід особистості – це специфічний почуттєвий досвід, який допомагає виявити, зрозуміти й оцінити естетичну своєрідність різних видів людської діяльності. Його основними структурними компонентами є емоції, смаки, почуття, погляди, які обов'язково обумовлюють дії людини на предмет, здатний задовольнити людську потребу [1].

Доведено, що мистецтво здатне виражати не лише реальність, а й виявляти глибинні таємниці Всесвіту. Художня картина світу є синтезом узагальнених чуттєвих образів, що відображають природні та соціальні явища їх відношенні до людини, їх розвиток у різних просторово-часових вимірах буття.

Зазначено, що інформаційні комп'ютерні технології являють собою систему засобів та методик, що забезпечують оптимізацію роботи з інформацією засобами комп'ютерної техніки. Комп'ютер може використовуватися на всіх етапах освітнього процесу у ВНЗ: як при підготовці лекційних та практичних занять, так і в процесі навчання (в процесі викладу нового матеріалу, закріпленні, повторенні, контролі). При цьому комп'ютерні технології можуть бути використані як засіб-джерело навчальної інформації; наочний посібник; тренажер; засіб діагностики і контролю. Аналіз наукової літератури показав, що мультимедійні засоби навчання поділяються на аудіо-комунікативні, візуально-спостережні та відеозасоби [3]. Вчені вважають, що аудіо-комунікативні засоби покликані залучати студентів через аудіоматеріали до цінностей музичного співробітництва завдяки безпосередньому спілкуванню та аудіюванню (читанню).

В контексті обраного напрямку дослідження використання комп'ютерних технологій відкриває широкі можливості для створення та використання наочно-демонстраційного супроводу на заняттях, що створює умови для формування естетичного світогляду майбутніх вчителів. Комп'ютерні технології на заняттях з методики навчання мистецької освітньої галузі допомагають по-новому, комплексно підійти до створення нових мультимедійних контекстів сприймання музики (текстової, звукової, графічної й відеоінформації). Так, медіа-екскурсії, мультимедійні презентації знань, медіа-галерея дозволяють демонструвати найкращі світові досягнення в галузі мистецтва. Саме споглядаючи, осмислюючи, аналізуючи світові шедеври живопису, архітектури, музики, хореографії, театрального мистецтва майбутні вчителі мають змогу підняти свій рівень культурної компетентності. Поширення й популярності в умовах світового карантину набули також он-лайн концерти із кращих світових театральних і концертних залів світу.

Доречно зазначити, що тільки споглядання високого рівня виконавства, шедеврів – зразків може сформувати естетичний світогляд та культурний спосіб життя. Характеризуючи світоглядний зміст мистецтва О. Рудницька підкреслювала діалектичний взаємозв'язок понять “художня картина світу” та “художня концепція людини”. Останнє полягає у розкритті світоглядної проблематики через суб'єктивний внутрішній світ художніх персонажів, їх аналіз і систематизацію, створення художньої типології особистісного світосприймання [4, с. 52].

Висновки. Таким чином, комп'ютерні технології (у формі медіа-екскурсій, мультимедійних презентацій, медіа-галерей) відкривають нові горизонти в досягненні творів різних видів мистецтва та мають величезний виховний потенціал щодо формування естетичного світогляду майбутніх вчителів початкових класів.

Використана література:

1. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : науково-методичний посібник. Київ : МАУП, 2000. 309 с.
2. Каган М. С. Философская теория ценности. Санкт-Петербург : ТОО ТК “Петрополис”, 2002. 205 с.

3. Міщенко О. А. Види мультимедійних засобів навчання. *Педагогічні науки* Стратегічні напрями реформи системи освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.rusnauka.com/25_DN_2008/Pedagogica/28714.doc.htm
4. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навчальний посібник. Київ, 2002. 270 с.

УДК 37.015.31: 17.026.4-053.4

Луценко І. О.

ЕМОЦІЙНО ПІДТРИМУЮЧА МІЖОСОБИСТІСНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПІДНЕСЕННЯ ЛЮДСЬКОЇ ГІДНОСТІ ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА

Необхідність виховання громадянина з розвинутим почуттям власної гідності як соціальної цінності визначається Конституцією України, нормативно-правовими актами та низкою законів України про освіту. Поняття “гідність” втілює уявлення про цінність людини як моральної особистості, що охоплює як її ставлення до себе, так і ставлення до неї інших людей, суспільства, в якому визнається цінність особистості.

Важливість періоду започаткування цієї якості засвідчує вислів Сенеки про те, що гідність зростає легше, ніж починається. Адже вона є результатом усвідомлення дитиною себе як людини, усвідомлення своєї цінності, формування ціннісного ставлення до себе та до інших, вміння дотримуватися відповідних меж, вимог, обов’язків.

Почуття гідності проявляється в ранньому дитинстві й значною мірою залежить від ставлення до дитини дорослих із її найближчого оточення та їхніх дій, оцінок, суджень. Спираючись на нього, вона може виокремити й утримати своє Я, визначити ставлення до себе, адже природа емоційних засобів оцінювання та самооцінювання є спільною. Тому важливим аспектом комунікації є захист людської гідності дитини.

Як складний феномен, гідність поєднує в собі самооцінку, самоконтроль, вольові зусилля, переживання за результат виконаної справи, гордість за свої досягнення, повагу до себе (самоповагу), повагу до інших [1]. Культура гідності проявляється в ситуаціях відстоювання власної честі, пов’язана з чесністю, справедливістю, самолюбством і самоповагою [2, с. 3].

З огляду на те, що ставлення дитини до себе впливає зі ставлення до неї дорослого, яке найвиразніше виявляється у спілкуванні, через слово, міжособистісну комунікацію вихователя з дітьми розглядаємо як ефективну технологію піднесення людської гідності дитини-дошкільника. Дослідник педагогічного спілкування Н. Щуркова, виділила такі важливі його функції: відкриття партнера для спілкування; співучасть у спілкуванні; піднесення партнера у спілкуванні [6].

Зміст дії піднесення згідно з Академічним тлумачним словником української мови полягає у намаганні надати ваги, значення кому-, чому-небудь [4]. У контексті спілкування дорослого з дитиною, це надання ним ваги – цінності